

CONSCIÈNCIA D'ARA
I la setmana que ve:
Anuar Khalifi, dervix pintor

Estils

Cristóbal Serra, el discret savi mallorquí

La seva obra, poc coneguda, està plena de referències a la natura, la contemplació i el silenci

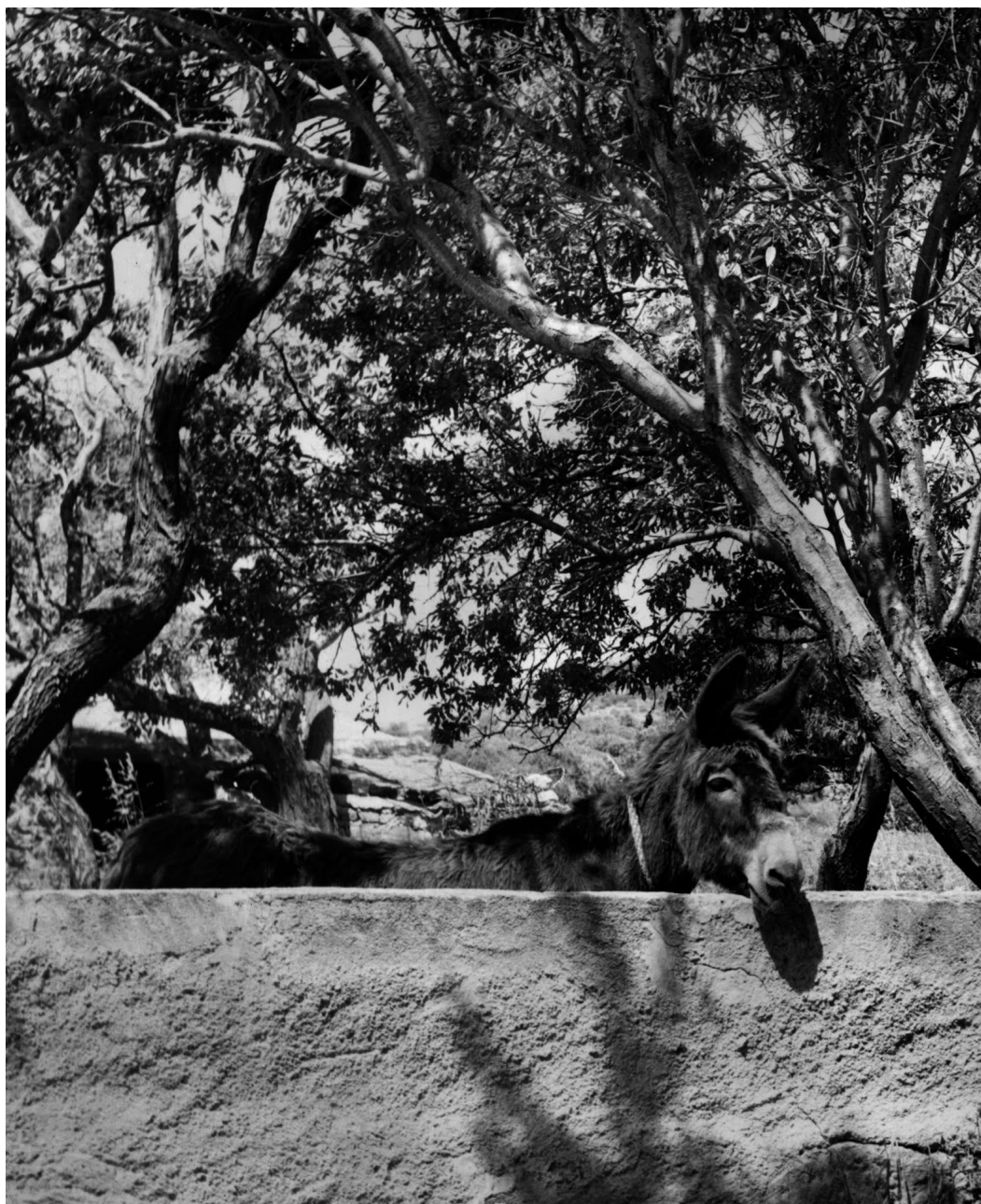
DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Existeix un lament general, en especial després de la mort d'un escriptor –sovint en les hores immediates al traspàs, més tard desapareix–, pel poc reconeixement que ha merescut en vida. El cas del mallorquí Cristóbal Serra (1922-2012) n'és un clar exemple. El que podríem preguntar-nos és si aquest suposat reconeixement que mereix Serra l'hagués volgut ell mateix. I, més encara, com hagués afectat això a la seva obra, feta minuciosament de pinzellades de la seva mirada solitària i perifèrica? Potser el món sigui perfecte tal com és, amb un Serra oblidat, amb una obra descatalogada o difícil de trobar, perquè gràcies a aquesta “perfecció” del món –una perfecció sense càrrega moral, en tant que és el que és, ni més ni menys–, Serra ha pogut escriure el que ha volgut o, millor encara, el que ha contemplat. Una descripció detallada del més quotidià, que és també el més sublim. Un equilibri entre el més profund i el més superficial, sense por, sense manies. En una mateixa pàgina podem trobar l'elogi sincer als còdols o a les figures de moro i una declaració d'amor pels Evangelis al costat d'una cita d'Epictet. Tot és tot.

Encisat per les paraules de Laotzé al Tao te king, que va traduir després de trobar-lo casualment de segona mà en una versió anglesa als encants de Palma, Serra –Tòfol pels amics– esdevé el que ja era de nen, quan passava les nits contemplant els crancs embriagats de lluna al Port d'Andratx. De la lectura en va fer el centre, però aquesta lectura va depassar el format llibre. Tota la natura es llegeix i ell es va convertir en un dels seus lectors més fidels, captivat per cada moviment d'ala, baba de cargol i esbiec de la cabra. Tant s'endinsava en la lectura que les veus d'aquest món viu es barrejen i l'il·luminen igual –o més– que els textos, siguin o no sagrats, que devorava. “Sense reverència a l'ase, decau tota civilització, perd aquesta el seu caràcter sacre i esdevé vertiginosa i esbojarrada”, escriu en una de les moltes notes que va dedicar a aquest animal de “caràcter profètic i còsmic” i que tant admirava.

Ermità lunar

Traductor de William Blake, Edward Lear, Herman Melville, Henri Michaux i Jonathan Swift i autor

Un ase al costat d'un mur, en un camp a Mallorca. GETTY

d'una dotzena de llibres escrits en un castellà ric i minucios (la seva exigència lingüística no li va permetre escriure en català ja que, com ell mateix es lamentava, no en sabia prou per fer el tipus de prosa que pretenia), mai va deixar de ser qui volia, un Laotzé mediterrani navegant per unes aigües de la discreció, entre l'humor i l'enyor, entre la filigrana intel·lectual i la reverència mística, entre l'home sense edat i el nen perpetu. “Ningú podrà rebel·lar-se de veritat, poèticament, si no segueix sent infant. Qui no accepti que la rebel·lió va unida a la infància recuperada, si és rebel, acaba en faccions. La infància és la gran preservadora. És l'amulet amb el que s'ha de romandre incontaminat”.

Malgrat sigui costum titllar-lo de

Prolífic
Autor d'una
dotzena de
llibres, mai va
deixar de ser
un Lao Tse
mediterrani

rar o extravagant, potser se'l qualifica així precisament per ser tot el contrari, massa normal, massa proper. Tan proper com qualsevol místic oriental concentrat en la pesca d'un pop roquer i que sent fascinació pels seus tentacles enganxats a la pell. Avantguardista cristià, escriptor de culte, ermità lunar, crepuscular, abanderat de la brevetat..., són moltes les etiquetes que se li donen un cop endinsats en la seva obra feta gairebé sempre de fragments, aforismes i notes que, com la vida, es van solapant en un únic fil conductor que Serra no teixeix, sinó que es diverteix caminant-hi per sobre, pendulant. Àvid de lleugeresa i concisió: “Tot i que pugui semblar infantilisme, han estat frases, enigmes, aforismes, els que han donat

sentit –vague, naturalment– a la meua vida. No cal dir que les frases o flors que va deixar caure Jesús, guardades en l'Evangelí, em van servir especialment de nord, perquè he arribat a la conclusió de què, al costat de la paraula alliberadora, existeix la contrària que esclavitzava”.

Octavio Paz va prologar un dels seus primers llibres, la novel·la experimental *Péndulo* (1957), però el que podria haver estat un impuls internacional es va convertir, amb el temps, en una anècdota que consta a totes les seves biografies. Sembla que a Serra no li interessava la vida prologada, sinó un centre perifèric, humil, sense pressa. “Per molt que t'hagis exercitat, per molt que tinguis llegit, mai oblidis que estàs en agràs. El que es creu totalment fruit madur ignora que l'arbre, quant més verd, més ufanós. Mai et sentis fruit madur per anar de cap al cabàs”.

Llibres actuals

Alguns dels seus llibres encara es poden trobar gràcies a editors com el també mallorquí José J. Olañeta, que manté dos llibres meravellosos i idonis per una època com l'actual, on el cultiu interior és imprescindible: *Diario de Signos* –que, a través de la fragmentació característica, ens parla del port d'Andratx de la postguerra i de la gran varietat de referències naturals i literàries que hi troba– i també *Augurio Hipocampo* –on una vegada més recrea la vida del port i hi descriu el món poètic que va alimentar a l'autor i ens alimenta encara–. També l'editorial Àrdora manté en el catàleg *Nótu-las*, de 1999, on va recopilar aforismes i notes inacabades que el defineixen com un enamorat de la brevetat calidoscòpica que travessa estils i gèneres. Una manera de fer que no casa amb l'estretor de molts editors. “En aquest món que aplaudeix al brillant realitzador, no t'excedeixis en les teves realitzacions –que sempre són moltes–. Fes el poc que creguis convenient, i aquest poc esgrimeix-lo contra el molt productor o molt reproductor, perquè sàpiga que la teva indiferència per la realització contínua es prova de què no estàs en la inòpia”. Tot i aquesta vida al marge, sis anys abans de morir va ser investit doctor *honoris causa* a la Universitat de les Illes Balears. “El savi transforma en ignorància per a sí mateix el molt saber”, va deixar escrit. Diuen que a les roques amagades de la costa balear, de nit, el seu riure silenciós encara corre amb els crancs. —